

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. ЦОТНЕ МИРЦХУЛАВА
ГРУЗИНСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ГРУЗІЯ)
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ І ВОД (ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КОЧМАНА (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ІНСТИТУТ ВОДНИХ ПРОБЛЕМ І МЕЛІОРАЦІЇ НААН УКРАЇНИ
ГЛОБАЛЬНЕ ВОДНЕ ПАРТНЕРСТВО

ЗБІРНИК ТЕЗ

ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРИСКОРЕННЯ ЗМІН ДЛЯ ПОДОЛАННЯ
ВОДНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ»,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ВСЕСВІТНЬОМУ ДНЮ
ВОДНИХ РЕСУРСІВ

КИЇВ - 2023

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ВОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. ЦОТНЕ МИРЦХУЛАВА
ГРУЗИНСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (ГРУЗІЯ)
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ОХОРОНИ
ҐРУНТІВ І ВОД (ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КОЧМАНА (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ІНСТИТУТ ВОДНИХ ПРОБЛЕМ І МЕЛІОРАЦІЇ НААН УКРАЇНИ
ГЛОБАЛЬНЕ ВОДНЕ ПАРТНЕРСТВО

ЗБІРНИК ТЕЗ

XI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

**«ПРИСКОРЕННЯ ЗМІН ДЛЯ ПОДОЛАННЯ
ВОДНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ»,**

присвяченої Всесвітньому дню водних ресурсів

22 березня 2023 р.

Київ

РЕДАКЦІЙНА РАДА

- Гадзало Я.М.** — голова редакційної ради, президент Національної академії аграрних наук України, д-р с.-г. наук, проф., академік НААН.
- Сольський М.Т.** — співголова редакційної ради, Міністр аграрної політики та продовольства України.
- Стрілець Р.О.** — співголова редакційної ради, Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України.
- Кузьменков О.О.** — співголова редакційної ради, Голова Державного агентства водних ресурсів України.
- Яцюк М.В.** — співголова редакційної ради, директор Інституту водних проблем і меліорації, голова ГО «ГВП-Україна», канд. геогр. наук
- Вача Радім** — співголова редакційної ради, директор Науково-дослідного інституту охорони ґрунтів і вод (Чеська Республіка), д-р наук, проф.
- Гавардашвілі Г.В.** — співголова редакційної ради, директор Інституту водного господарства ім. Цотне Мирцхулава Грузинського технічного університету (Грузія), д-р техн. наук, проф., академік НАН Грузії.
- Демирак Ахмед** — співголова редакційної ради, декан хімічного факультету, директор Науково-дослідного центру екологічних проблем Університету Мугла Сіткі Кочмана (Турецька Республіка), проф., д-р наук.
- Афанасьєв С.О.** — директор Інституту гідробіології НАН, д-р біол. наук, проф., член.-кор. НАН України.
- Бондар О.І.** — ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, д-р біол. наук, проф., член-кор. НААН України.
- Вожегова Р.А.** — директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, д-р с.-г. наук, проф., академік НААН України.
- Гребінь В.В.** — завідувач кафедри гідрології та гідроекології географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р геогр. наук, проф.
- Жовтоног О.І.** — голова Міжнародної ГО «Прімавера», д-р с.-г. наук, проф.
- Іванов Константин** — регіональний координатор ГО «Глобальне водне партнерство Центральної та Східної Європи» (Словацька Республіка)
- Камінський В.Ф.** — академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, д-р с.-г. наук, проф., академік НААН України.
- Кульбіда М.І.** — директор Українського гідрометеорологічного центру, канд. геогр. наук.
- Мошинський В.С.** — ректор Національного університету водного господарства та природокористування, д-р с.-г. наук, проф.
- Осадчий В.І.** — директор Українського гідрометеорологічного інституту, д-р геогр. наук, член.-кор. НАН України.
- Петр Фуцик** — завідувач відділу гідрології та охорони вод Науково-дослідного інституту охорони ґрунтів і вод (Чеська Республіка), д-р наук, проф.
- Сніжко С.І.** — завідувач кафедри метеорології та кліматології географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р геогр. наук, проф.
- Хвесик М.А.** — директор ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», д-р екон. наук, проф., академік НААН України.
- Цветкова Г.М.** — голова ГО «Жіноче водне партнерство – Україна».

Матеріали подаються у авторській редакції. Редакційна рада не несе відповідальності за достовірність наведеної інформації та залишає за собою право не погоджуватися з думками авторів на розглянуті питання.

Дідковська Л.І. Значення водоресурсного потенціалу України для забезпечення сталості повоєнного агропродовольчого виробництва	- 43 -
Ковальчук В.П., Бутенко О.Я., Войтович О.П., Ковальчук П.І., Салюк А.Ф. Удосконалення методу Штойко за даними ДЗЗ та натурними спостереженнями	- 45 -
Ковальчук П.І., Яцюк М.В., Ковальчук В.П., Балихіна Г.А., Нечай О.М., Демчук О.С. Математичне моделювання динаміки водно-болотних екосистем при зміні клімату	- 47 -
Воропай Г., Кузьмич Л., Молеца Н., Харламов О., Котикович І. Формування водного режиму ґрунту на осушуваних землях в сучасних умовах змін клімату	- 49 -
Кузьмич А., Гапонюк М., Кузьмич С., Волк П., Рокочинський А. Передумови для проведення адаптивних заходів на меліорованих землях Волині (на прикладі Цирської осушувальної системи)	- 51 -
Лавренко С., Лавренко Н., Мринський І., Ревтьо О., Максимов М., Діденко Н., Лиховид П. Екологічні проблеми ґрунтового і лісового фондів у воєнний та повоєнний період в Україні	- 53 -
Полятикiна О.О., Коротецький В.П. Запобігання біологічним перешкодам водних екосистем на територіях природно-заповідного фонду	- 55 -
Рильський О.Ф., Домбровський К.О., Петруша Ю.Ю., Гвоздяк П.І. Створення нових біотехнологічних екосистем для покращення якості сучасних вод малих річок Степової та Лісостепової зони України.....	- 57 -
Шепель А.В. Продуктивність соняшнику в основних та проміжних посівах на півдні України при дощуванні.....	- 59 -
Грановська Л., Бутрим О., Заруба Д. Фіскальні методи регулювання сільськогосподарського землекористування на засадах низьковуглецевого розвитку.....	- 61 -
Зосимчук М.Д., Зосимчук О.А., Ходневич В.І., Гуранець Т.Д. Перспективи вирощування кукурудзи на зерно в зоні Західного Полісся	- 63 -
Коптюк Р.М., Рокочинський А.М., Волк П.П., Фроленкова Н.А. Удосконалення методу оцінювання екологічної ефективності меліоративного проєкту	- 65 -
Didenko N. Soil database for the development of soil properties envelope.....	- 67 -
Котикович І., Воропай Г., Бабіцька О., Харламов О., Савчук Д. Заходи захисту територій від підтоплення на прикладі басейну річки Каланчак	- 69 -
Усатий С.В., Усата Л.Г. Дренажні води як альтернативне джерело води для краплинного зрошення	- 71 -
Мєдведєва О.О. Стан і перспектива використання дренажних систем Дивізійської окремої територіальної громади Одещини.....	- 73 -

УДК 631.5:631.58:631.584.4

ПРОДУКТИВНІСТЬ СОНЯШНИКУ В ОСНОВНИХ ТА ПРОМІЖНИХ ПОСІВАХ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ ПРИ ДОЩУВАННІ

Шепель А.В.

Херсонський державний аграрно-економічний
університет, м. Кропивницький
andrey.inessa_shepel@ukr.net

Провідне місце на ринку сільськогосподарської сировини України належить насінню соняшнику. Найбільш сприятливі умови для вирощування соняшника існують в Степовій і Лісостеповій зонах України. У середньому близько 80 % посівних площ, які приносять більше половини валового збору, розташовані саме в цих кліматичних зонах [1]. В поточному році очікується стрімке зростання посівних площ соняшнику, яке обумовлене пошуком товаровиробниками України культур, що здатні забезпечити отримання досить високих економічних показників діяльності с.-г. підприємств.

Повторність досліду – трьохкратна. Посівна площа ділянки другого порядку – 105, залікової – 52 м². Для основного строку посіву попередником була пшениця озима, для післяукісного строку посіву попередником було вибрано озиме жито, зібране на зелений корм, для післяжнивного посіву – озимий ячмінь на зерно.

Ґрунт дослідної ділянки – темно-каштановий середньо суглинковий, щільність складення його 50-сантиметрового шару становила 1,47 г/см³, вміст гумусу – 2,21 %. Строки поливу визначалися по вологості активного шару ґрунту – 0,7 м.

Врожай вирощуваної культури є основним і кінцевим показником будь-якого агрономічного досліду і найбільш впевненим підтвердженням дії вивчаємих факторів (табл. 1).

Таблиця 1 – Урожайність соняшника залежно від фонів живлення і строків посіву, т/га (2021 р.)

Строк посіву (фактор А)	Фон живлення (фактор В)		
	Без добрив	N ₃₀ P ₄₅	N ₆₀ P ₉₀
Основний	3,1	3,7	4,2
Післяукісний	2,8	3,1	3,5
Післяжнивний	1,0	1,3	1,6

НІР₀₅, т/га: факторів А і В = 0,12

За нашими даними, врожайність культури варіювала від 3,1 до 4,2 т/га, переважно, від 2,8 до 3,5 т/га в післяукісному і від 1,0 до 1,6 т/га в післяжнивному посівах залежно від дії досліджуваних заходів.

В наших дослідках застосування мінеральних добрив впливало на

кількість жиру і сирого протеїну в насінні. В дослідях зафіксовано позитивний вплив азотно-фосфорних добрив на вміст сирого протеїну і негативно – на вміст жиру в насінні соняшнику (табл. 2).

Таблиця 2 – Якість насіння соняшника залежно від факторів, що вивчаються (2021 р.)

Строк посіву	Фон живлення	Вміст жиру у ядрі насіння, %	Вміст сирого протеїну у ядрі насіння, %
Основний	Без добрив	52,8	16,9
	N ₃₀ P ₄₅	51,6	17,2
	N ₆₀ P ₉₀	50,9	18,3
Післяукісний	Без добрив	50,0	17,5
	N ₃₀ P ₄₅	48,3	18,6
	N ₆₀ P ₉₀	47,4	19,8
Післяжнивний	Без добрив	45,1	19,2
	N ₃₀ P ₄₅	44,0	20,7
	N ₆₀ P ₉₀	42,1	21,9

Нами встановлено, що чим пізніше посіяли гібрид, тим вміст жиру у насінні стає меншим, а вміст сирого протеїну підвищується. Також цьому сприяє внесення мінеральних добрив. Так, при внесенні мінеральних добрив нормою N₃₀P₄₅ вміст жиру зменшується на 1,2 в.п., а вміст протеїну підвищується на 0,3 в.п. Якщо порівнювати післяжнивний і основний посіви, то в післяжнивному посіві вміст жиру в ядрі насіння соняшника зменшився на 9,7 в.п., а вміст сирого протеїну збільшився на 2,3 в.п. При внесенні добрив N₆₀P₉₀ розрив збільшився, тоді як вміст жиру у ядрі став менше на 13,7 в.п, а вміст сирого протеїну підвищився на 3,6 в.п.

На сучасному етапі розвитку сільського господарства в Україні ми пропонуємо вирощувати соняшник в післяжнивному і післяукісному посівах, що підвищує коефіцієнти використання ріллі. Для цього треба вносити під основний обробіток ґрунту мінеральні добрива нормою N₆₀P₉₀. Обов'язково слід проводити сходовикликаючий полив нормою 350-450 м³/га. Вегетаційні поливи починати при зменшенні вологості в активному шарі ґрунту (0-60 см) до 70-75 % найменшої вологості.

Література

1. Посівні площі сільськогосподарських культур за їх видами у 2021 році. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 27.02.2023).
2. Фомічов М.В. Зрошення як чинник підвищення ефективності вирощування сільськогосподарських культур в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 92-96. DOI: doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.92.
3. Наукові засади розвитку землеробства у зоні Степу України / М.І. Ромащенко та ін. *Вісник аграрної науки*. 2015. № 10. С. 5-9. DOI: [10.31073/agrovisnyk201510-01](https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201510-01).